

Оксана Пригорницька,

мол. наук. співроб. відділу оперативної інформації СІАЗ
Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

РЕГІОНАЛЬНІ ЗМІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЛЯ МАНІПУЛЯЦІЇ ГРОМАДСЬКОЮ ДУМКОЮ

У статті розглянуто вплив регіональних ЗМІ на формування громадської думки із застосуванням маніпулятивних технологій. Аналізуються шляхи мінімізації маніпулятивних впливів при роботі з інформацією регіональних ЗМІ.

Ключові слова: регіональна преса, регіональні ЗМІ, маніпулювання думкою, джінса, фейкова інформація.

Важливу роль у формуванні громадської думки відіграють засоби масової інформації (ЗМІ), за допомогою яких поширюється різноманітна інформація в суспільстві. Так М. Дзюба вважає, що, «формуючи громадську думку, засоби масової інформації впливають не тільки на свідомість, а й на вчинки, групові дії людей, що можна пояснити їх звичкою довіряти ЗМІ, які є джерелом суспільно важливого інформування. Левова частка інформації потрапляє до користувача, глядача чи слухача в інтерпретації ЗМІ, і містить авторську оцінку ситуації, події, яка нав'язується аудиторії, перетворюючи її у мішень для інформаційного впливу, схилиючись до заданої певною соціальною групою суб'єктивної точки зору, вміло поданої за допомогою ЗМІ» [1, с. 78]. Залежно від позиції журналіста стосовно події або поставлених перед ним цілей інформація може містити упередженість або необґрунтовані звинувачення, тобто використовуючи свої коментарі в медійному повідомленні, журналіст впливає на думку громадян, вдаючись до прийомів маніпулятивного впливу (розміщення замовних матеріалів, упереджене подання або замовчування, перекручування фактів тощо).

Актуальність обраної теми зумовлена важливістю в умовах інформаційного протистояння ролі регіональних ЗМІ у формуванні громадської думки та необхідністю мінімізації маніпулятивних впливів при роботі з інформацією регіональних ЗМІ.

Метою цієї роботи є висвітлення впливу регіональних ЗМІ на формування думки громадян із застосуванням маніпулятивних технологій, некоректного та ангажованого ставлення до подій та подачі інформації

з метою розпалювання конфліктів і розкрити шляхи мінімізації цих впливів у процесі інформаційно-аналітичної роботи.

У науковій літературі проблеми маніпулювання свідомістю розглядаються в працях багатьох зарубіжних і вітчизняних учених, зокрема Г. Почепцова [2], С. Кара-Мурзи [3], Г. Шиллера [4]. Є. Доценка [5].

Питанням діяльності регіональної преси присвячено ряд досліджень, зокрема О. Уліцької [6], В. Іванова [7], С. Халтанової [8]. І. Терещенко [9] Г. Покровської [10], які досліджували проблеми та перспективи регіональних інтернет-видань, та їх використання інформаційними підрозділами бібліотек при створенні інформаційних баз для аналітичного дослідження. Водночас останні дані про роль місцевих ЗМІ як джерела маніпулятивних впливів в умовах інформаційного протистояння потребують додаткового узагальнення.

На відміну від загальнонаціональних ЗМІ, регіональна журналістика обслуговує інформаційні потреби аудиторії в окремому регіоні країни. Регіональні ЗМІ намагаються відображати особливості місцевого життя: житлово-комунальна сфера, транспорт, стан доріг тощо, представлення думок ключових осіб регіону, створення можливості спілкування та обміну інформацією між жителями регіону.

Загалом функції регіональних ЗМІ повторюють функції національних, однак традиційно найменше очікують від місцевих ЗМІ виконання суто розважальної функції, оскільки їхній технічний та професійний рівень є надто низьким аби вони змогли конкурувати в цьому плані з національними та зарубіжними ЗМІ. Таке спрямування на інформаційність, а не розважальність є як недоліком, так і перевагою місцевих ЗМІ.

Одними з головних функцій, які притаманні саме регіональним ЗМІ, є:

- інформування населення про події в регіоні;
- критика та якісне незаангажоване висвітлення дій місцевої влади;
- анонси й висвітлення місцевих культурних і спортивних подій;
- розміщення оголошень;
- надання корисної інформації, експертних порад (від юристів, лікарів тощо);
- інформування населення про якість товарів і послуг у конкретних інституціях і закладах міста;
- виявлення конкретних проблем у місті / в регіоні, висвітлення процесу розв'язання цих проблем;
- зворотний зв'язок з населенням, можливість для населення впливати на події в місті / регіоні, на розв'язання нагальних проблем;

- історично-красознавча діяльність;
- пізнавально-розважальна діяльність, спрямована на дітей і молодь [12].

Розглядаючи інформаційне наповнення українських регіональних ЗМІ, необхідно пам'ятати, що вони, як правило, малорентабельні або взагалі збиткові, і існує велика залежність від власника.

Зокрема, комунальні ЗМІ є суб'єктами господарювання і на основі договору висвітлюють діяльність органів місцевого самоврядування. Тому матеріальна залежність від засновників може призвести до подання заангажованої інформації журналістами. Таким чином, населення міста й району не завжди отримує об'єктивну інформацію про місцеві органи влади. Це особливо актуально під час передвиборної кампанії міського, районного та державного рівнів. Редакції часто відображають інтереси своїх засновників, адже виживають за рахунок дотацій, наданих з бюджету.

Дотації комунальних ЗМІ з місцевих бюджетів (у деяких випадках частка бюджетного фінансування може становити більше половини бюджету видання) та вагомі обсяги фінансування приватних ЗМІ часто стають причиною значної залежності видань від позиції власників, що може призвести до певної політичної спрямованості ЗМІ та необ'єктивності подачі інформації та, у свою чергу, вплинути на довіру громадян до ЗМІ в цілому.

Презентуючи 16 жовтня 2014 р. результати дослідження на круглому столі на тему: «Україна: Суспільство на зламі. Результати соціологічного моніторингу Інституту соціології НАН України 1992–2014 рр.», Н. Костенко (завідувачка відділу соціології культури і масових комунікацій Інституту соціології НАН України, професор, доктор соціологічних наук) зазначила, що рівень довіри українців до ЗМІ фактично скотився до рівня довіри Компартії України. Уперше, за весь період реалізації моніторингу «Українське суспільство» показники недовіри до медіа в Україні сягнули вище показників довіри до них. Сьогодні ЗМІ довіряють (у цілому або переважно) 25% і не довіряють (повністю або переважно) 45% дорослого населення, тоді як рік тому – 37 і 29% відповідно (без урахування мешканців Криму). Порівняно зі ставленням громадян до засобів ЗМІ у 2013 р., коли рівень недовіри до них був практично однаковим у всіх регіонах України (у межах 27% на Заході до 33% на Півдні), у 2014 р. фіксується жорстке регіональне розмежування. У Західному регіоні ЗМІ не довіряють 24% респондентів, у Центральному регіоні – 39%, у Південному – 50%, Східному – 57%, на Донбасі – 68%; найвищий відсоток тих, хто говорить про дефіцит достовірної інформації, є Донбас –

49%, Східний регіон – 42%, Південний регіон – 37%. Відносно менше таких у Центральному регіоні – 31% і Західному – 19% [13].

Недовіра до ЗМІ пов'язана не тільки з окремими їх спробами перекручування суспільно важливої інформації, а й з прагненням активно впливати на думку громадян, на поведінку окремих осіб або груп, створення відповідних соціальних настроїв.

На сьогодні можливість доступу до інформації в країні зумовлена особливостями регіону, соціальним статусом та економічними можливостями користувача інформації, що є наслідком неоднакового доступу громадян до першоджерел інформації. Якщо мешканці столиці мають доступ до більшої кількості доступних носіїв інформації (газети, інтернет-видання, канали телебачення та радіомовлення), то жителі сіл і невеликих районних центрів частіше отримують інформацію з традиційних джерел – друковані видання, радіо, телебачення. Така цифрова нерівність одразу ставить населення різних регіонів у нерівні умови, і за умови взяття під контроль одного-двох найбільших регіональних видань, місцева влада може стати монополістом в інформаційному просторі району чи навіть цілої області.

Також інформаційне наповнення місцевих ЗМІ зберігає чітко виокремлену регіональну складову. Якщо в західних областях місцеві ЗМІ більше приділяють увагу проблемам духовного розвитку та національної свідомості, тобто на формування громадської думки впливають більшою мірою європейські цінності, то в східних областях країни (Донбас) – пострадянська система цінностей, з яскраво вираженою ностальгією за радянським способом життя, які і призвели до появи так званих народних республік у Донецькій та Луганській областях.

Зокрема за результатами проведеного дослідження Інститутом політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, у публікаціях, розміщених упродовж 2013 р. у газеті «Донецкий криж», Галичину називали базою фашизму в Україні, яка у багатьох випадках «живе за власними законами, не визнаючи державних свят», а «єдність держави знищується фашистською ідеологією, підконтрольними фашистам мас-медіа, школою, церквою». Висловлювався подив, що в Україні набули повної свободи дій «неонацистські угруповання», а робота парламенту дискредитувалася присутністю «відверто фашистської партії» [14 с. 467].

На сьогодні ЗМІ, що поширюють інформацію в населених пунктах, на території яких здійснюється антитерористична операція, узагалі мають проросійську ідеологію та яскраво виражений антиукраїнський

характер. Велика кількість російських каналів; місцевих сепаратистських ТБ-каналів («Оплот» «Новоросия», «Донецкая республика» «Луганськ-24»); інтернет-ресурсів «Новороссия», «Новости Донецкой республики», «Луганський інформаційний центр» переконують жителів Донецької та Луганської областей у звірствах української армії, залякують неіснуючими легіонами НАТО, агітують вступати в ополчення, викликають ненависть до України.

Ще одним із фактів заангажованого висвітлення подій регіональними ЗМІ можна навести приклад трагічних подій на Майдані. Коли велика кількість видань Криму, Харкова та Донецька розгорнули справжню антиукраїнську та антимайданівську агітацію. У гарячі місяці протистоянь на Інститутській, Грушевського та Майдані, ці видання – сіяли паніку, залякували бандерівцями, закликали до насилля, збуджували ненависть та агресію, зневажливо відгукувались про учасників протестів. Керівник проекту з моніторингу регіональних ЗМІ Інституту демократії ім. Пилипа Орлика С. Єременко наводить такі красномовні заголовки в «Крымской правде»: <http://osvita.mediasapiens.ua/material/27330>: «Бандеровці не пройнуть!», «Власть! С фашистами и бандитами не договариваются. Огонь на поражение!», «Еврофашизм в Крыму не пройдет»; у «Харьковских известиях»: «Фашизм не пройдет», «Революции требуют жертв» (ця стаття вийшла після жорстокого побиття студентів) тощо [15].

Незважаючи на зміну влади в Україні, прагнення країни до оновлення, заклики до люстрації, в умовах потужної інформаційної агресії та жорстокої неоголошеної війни Росії проти України, частина регіональних ЗМІ майже не змінили свою редакційну політику і продовжують дезінформувати своїх читачів, а під час передвиборної кампанії заробляють на кандидатах, друкуючи замовні матеріали.

Така практика також відома під іншими назвами, такими як підкуп преси, замовні або проплачені матеріали, позитивне висвітлення подій на замовлення, або просто під терміном «джинса». Слід зазначити, що ця практика відрізняється від практик упередженості ЗМІ або політичного маркетингу. На відміну від прямої реклами, замовне висвітлення подій подається як звичайні новини, на гроші, отримані журналістами або редакторами.

Так, за результатами моніторингу регіональних ЗМІ, який було проведено у вересні 2014 р. Інститутом демократії ім. Пилипа Орлика, під час виборів у вересні 2014 р., регіональними ЗМІ міст Львова, Сум і Харкова, які досліджувалися інститутом з лютого 2012 р., було збільшено кількість замовних матеріалів майже втричі до 32,3% (10,8% у липні).

Зокрема, у Львові в друкованих виданнях у вересні було зафіксовано 16,4% (5% у липні) замовних матеріалів. Найбільше матеріалів з ознаками замовності розмістили газети «Високий замок» – 32,4% та «Ратуша» – 21,1%. На відміну від загальної тенденції, «Львівська пошта» зменшила свій звичайний показник до 5,6%, порівняно з 18,8% у липні 2014 р.

У харківських виданнях кількість таких матеріалів також зросла майже втричі до 27,1% порівняно з липнем – 11,2%. Найбільше замовних матеріалів розмістив «Вечерний Харьков» – 43,8% (та ще 12,5% неналежно маркованих). Не менше дезінформували громадян газети «Время» – 25% (13,6% у липні), «Харьковские известия» – 24% (у липні – 7,5%), та «Слобідський край» – 15,6% (6,7% у липні).

У Сумах продовжує активно дезінформувати громадян, незважаючи на зміну влади, комунальна газета «Сумщина» – 61% (у липні – 19%); «Панорама» – 32% (у липні – 9%); «Ваш шанс» – 28% (12% у липні).

Серед Донецьких друкованих найбільше матеріалів з ознаками замовності розмістила «Комсомольская правда» (донецький випуск) – 34,2% та «Донецкие новости» – 20% (у липні 7,7%).

Критичну ситуацію із замовними матеріалами було зафіксовано в регіонах: Чернівцях, Житомирі, Дніпропетровську та Одесі. Більше половини суспільно значущого контенту мали ознаки замовності в друкованих виданнях Чернівців: «Час» – 89,1%, «Свобода слова» – 91,7%; Житомира: газети «Ваші інтереси» – 68,8%, «Эхо» – 58,8%, «20 хвилин» – 52,4%; «Сумщина» – 61%; Дніпропетровська «Зоря» – 52,6%, «Днепр вечерний» – 55,8% [16].

Останнім часом значно поширилося таке явище як «фейкова» інформація, що дослівно перекладається як підробка, обман. Такі новини поширюються дуже швидко та з часом поповнюються новими подробицями. Фейкова інформація може використовуватися як для поширення інформації про товари з метою збільшення обсягів їх продажу, так і для поширення інформації від вигаданих людей, яких із часом можуть почати вважати реальними та використовувати їх думку, бачення ситуації тощо.

Разом з тим інтернет-спільнота використовує будь-які можливості для боротьби з поширенням неправдивої інформації. Так, починаючи з 2 березня 2014 р., запрацював створений випускниками та студентами Могиллянської школи журналістики сайт для перевірки фактів – StopFake.org (<http://www.stopfake.org>), головною метою якого є перевірка та спростування перекрученої інформації, яка поширюється в ЗМІ, про події, що відбуваються в Україні.

Враховуючи таку кількість недостовірної інформації, аналітики інформаційно-аналітичних структур бібліотек повинні критично відбирати матеріали друкованих та електронних видань ЗМІ під час підготовки джерельної бази для аналітичних матеріалів і володіти навичками грамотного пошуку, аналізу джерел, уміти перевіряти та оцінювати інформацію.

Служба інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади (СІАЗ) та Національна юридична бібліотека (НЮБ) – інформаційно-аналітичні підрозділи Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського (НБУВ) мають певні напрацювання з моніторингу регіональної преси та використання її матеріалів при створенні інформаційно-аналітичних продуктів.

Так, на сьогодні фахівці інформаційно-аналітичних підрозділів НБУВ створили електронну карту регіонів України, яка охоплює понад 466 регіональних електронних ресурсів і постійно поповнюється новими. Моніторинг цих ресурсів, опрацювання даних про їх засновників, власників, орієнтування на певні політичні сили чи фінансові групи дає змогу скласти уявлення щодо рівня достовірності даних джерел. Розширення джерельної бази за рахунок регіональних веб-ресурсів надає можливість використовувати інформаційний потенціал окремих регіонів України на різних напрямках, сприяючи підвищенню рівня поінформованості користувачів про окремі аспекти їхньої життєдіяльності. Результатом моніторингу регіональних електронних ресурсів є щоденний випуск СІАЗ бюлетеня оперативної інформації «Регіони сьогодні». Починаючи з лютого 2014 р. по квітень 2015 р. підготовлено 558 випусків. З 2015 р. проєкт представлено на сайті СІАЗ НБУВ (<http://siaz.ukr/regioni-sjogodni>). Таким чином, СІАЗ надає користувачам сайту доступ до структурованої інформації про діяльність місцевих органів державної влади й самоврядування, формуючи при цьому електронні повнотекстові колекції за напрямками роботи.

Будь-яка інформація, отримана з регіональних ЗМІ, характеризується певним ступенем вірогідності, і щоб переконатися в достовірності медійного повідомлення, фахівцям інформаційно-аналітичних служб бібліотек необхідно застосовувати різноманітні підходи до аналізу текстів з метою виявлення маніпулятивної, недостовірної інформації.

Так, аналіз будь-якого повідомлення в ЗМІ можна поділити на дві його складові: внутрішній та зовнішній аналіз.

Зовнішній аналіз дає можливість зробити загальні висновки щодо обставин і мотивів, за яких було створено документ, внутрішній аналіз – це аналіз самого змісту (тексту) документа.

При проведенні зовнішнього аналізу повідомлення в регіональних ЗМІ насамперед необхідно:

- звернути увагу на його актуальність, визначити наскільки важлива описана подія і як часто вона зустрічається в інших ЗМІ, проаналізувавши загальний обсяг повідомлень на цю тему;

- оцінити надійність джерела повідомлення (абсолютно надійне, не надто надійне, невизначене тощо). Відсутність інших публікацій у автора, «конфіденційність» джерел, з яких отримана інформація, або їх сумнівна історія, приховування або зменшення значення інформації, дають підстави для аналітика вважати про ненадійність такого джерела інформації;

- визначити наміри, якими керувався автор повідомлення. Під час розгляду матеріалів необхідно звернути увагу на особисте ставлення автора до обговорюваної теми, його скандальний характер, залежність від власника ЗМІ, наявність інших публікацій та їх незаангажованість;

- врахувати, як обставини, за сприянням яких було створенню повідомлення, вплинуло на його зміст.

Внутрішній аналіз повідомлення – це безпосередньо розкриття його змісту, під час якого необхідно розглянути коло питань, які поставлені і як вони вирішені, наскільки аргументовано та переконливо автор доводить свою думку, який фактично використано матеріал у повідомленні, порівняння аналізованого документа з іншими джерелами [17].

Крім того, широко застосовується вивчення новинних повідомлень за допомогою методу контент-аналізу. Основна ідея контент-аналізу полягає в тому, що в текстовому повідомленні різні компоненти, образи, думки та стереотипи піддаються вимірюванню: їх мірою служить те, яке місце вони займають у загальному обсязі повідомлення, або як часто зустрічаються.

Контент-аналіз медійних повідомлень відбувається в кілька етапів:

- визначення сукупності досліджуваних джерел або повідомлень за допомогою набору заданих критеріїв, яким має відповідати кожне повідомлення;

- формування вибіркової сукупності повідомлень;

- виявлення одиниць аналізу. Ними можуть бути слова або теми;

- виділення одиниць рахунку, які можуть збігатися зі смисловим одиницями або мати специфічний характер. У першому випадку процедура аналізу зводиться до підрахунку частоти згадування виділення смислової одиниці, у другому – дослідник на основі аналізованого матеріалу та цілей дослідження сам висуває одиниці рахунку, якими можуть бути: фізична протяжність текстів; площа тексту, заповнена смисловими одиницями; кількість рядків (абзаців, знаків, колонок тексту);

– процедура підрахунку. Вона в загальному вигляді подібна зі стандартними прийомами класифікації за виділеними угрупованнями. Застосовується складання спеціальних таблиць, застосування комп'ютерних програм, спеціальних формул, статистичних розрахунків;

– інтерпретація отриманих результатів відповідно до цілей та завдань конкретного дослідження [18].

Разом з тим необхідно пам'ятати, що зібраної інформації повинно бути достатньо для якісного аналізу тематики, у якій відображено всі істотні сторони проблеми й значущі факти, а надмірно критичний підхід до оцінки достовірності матеріалів не повинен призвести до втрати корисних і важливих фактів.

Підсумовуючи, зазначимо, що місцеві ЗМІ є важливим джерелом інформації про суспільне життя в регіонах України, зокрема про діяльність місцевих органів влади. Водночас частина регіональних ЗМІ, вдаючись до прийомів маніпулятивного впливу (розміщення замовних матеріалів, упереджене подання або замовчування, перекручування фактів тощо), формує громадську думку в інтересах певних політичних сил чи груп осіб. Це зумовлено рядом причин як загальнонаціонального, так і місцевого характеру і ставить на порядок денний питання подальшого розвитку засад громадянського суспільства, досягнення фінансової незалежності регіональних ЗМІ, підвищення медіаграмотності населення та професійного рівня журналістики.

З огляду на це зростає важливість підготовки аналітиків, інформаційних працівників до сучасних тенденцій у висвітленні регіональних новин, підвищення їх фахового рівня та готовності до глибокого аналізу контенту під час підготовки інформаційно-аналітичних матеріалів на базі інформації регіональних ЗМІ. Набуває також актуальності питання пошуку з боку інформаційно-аналітичних структур бібліотек нових форм і методів аналітичної обробки інформації маніпулятивного характеру та розробки способів мінімізації її впливу.

Література

1. *Дзюба М. Т.* Роль засобів масової інформації в формуванні громадської думки / М. Т. Дзюба // Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони. – Київ, – 2008. – С. 77–81.

2. *Почепцов Г. Г.* Психологические войны / Г. Г. Почепцов. – Москва : Рефл-бук ; Київ : Ваклер, 2000. – 576 с.

3. *Кара-Мурза С.* Манипуляция сознанием / С. Г. Кара-Мурза. – Москва: Медиа Книга, 2005. – 500 с.

4. *Шиллер Г.* Маніпулятори свідомістю / Шиллер Г. – Москва : Думка, 1980.

5. *Доценко Е.* Психология манипуляции: феномены, механизмы и защита / Е. Доценко. – Москва : ЧеРо, 1997.

6. *Уліцька О. В.* Регіональна преса у конфліктному полі місцевих органів влади (за матеріалами львівських газет 1994–2014 рр.) [Електронний ресурс] : автореф. дис. ... канд. філол. наук / О. В. Уліцька. – Режим доступу: <http://libs.com.ua/a-filologiya/27695-1-regionalna-presa-konfliktnomu-poli-miscevih-organiv-vladi-za-materialami-lvivskih-gazet-1994-2004-rr.php>. – Назва з екрана.

7. *Иванов В. К.* Особенности региональной прессы современной России / В. К. Иванов // Молодой ученый. – 2012. – № 10. – С. 228–230.

8. *Халтанова С.* Роль региональных СМИ в политической жизни России : дис. ... канд. полит. наук / С. Халтанова. – Москва, 2009. – 157 с.

9. *Терещенко І.* Проблеми розвитку регіональних ЗМІ – важливого джерела реформування інформаційної бази суспільства / І. Терещенко // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2010. – Вип. 26. – С. 222–229.

10. *Покровська Г.* Регіональні інтернет-ресурси як складова інформаційної бази бібліотечного аналітичного дослідження / Г. Покровська // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2014. – Вип. 39. – С. 441–446.

12. Ставлення громадян до ролі ЗМІ. Оцінка якості місцевих ЗМІ та рівень довіри до них [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://umedia.kiev.ua/uploads/KIIS_18_FG%20Internews_ukr_231210.doc. – Назва з екрана.

13. Рівень довіри до засобів масової інформації катастрофічно падає [Електронний ресурс] // Інститут аналізу та прогнозування. – Режим доступу: <http://iar.org.ua/?p=134>. – Назва з екрана.

14. Донбас в етнополітичному вимірі // ІПіЕНД імені І. Ф. Кураса НАН України. – Київ, 2014. – 584 с.

15. *Єременко С.* Тенденції в регіональних засобах масової інформації України [Електронний ресурс] / С. Єременко // Інститут Демократії Імені Пилипа Орлика. – Режим доступу: <http://idpo.com.ua/analytics/39-tendencyi-v-regionalnih-zasobah-masovoyi-nformacyi-ukrayini.html>. – 2014–31.10. – Назва з екрана.

16. *Єременко С.* Регіональні медіа джинсують «по-новому»

[Електронний ресурс] / С. Єременко // MediaSapiens. – Режим доступу: http://osvita.mediasapiens.ua/monitoring/regional_newspapers/regionalni_media_dzhinsuyut_ponovomu/. – 2014. – 30.10. – Назва з екрана.

17. Чуприна Л. Проблема інформаційних шумів при використанні оперативної інтернет-інформації для підготовки інформаційно-аналітичних матеріалів / Л. Чуприна // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2009. – Вип. 23. – С. 269–279.

18. Трепачко Д. Особливості застосування контент-аналізу в дослідженнях новинних повідомлень ЗМІ [Електронний ресурс] / Д. Трепачко. – Режим доступу: <http://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/6048/1/10%20-%201%285%29%20-%2015.pdf>. – Назва з екрана.

References

1. Dziuba, M. T. (2008). Rol' zasobiv masovoi informatsii v formuvanni hromads'koi dumky [The role of the media in shaping public opinion]. *Suchasni informatsijni tekhnologii u sferi bezpeky ta oborony*. Kyiv [in Ukrainian].

2. Pochepcov, G. G. (2000). Psihologicheskie vojny [War of nerves]. Moscow: Refl-buk, Kyiv: Vakler [in Russian].

3. Kara-Murza, S. (2005). Manipul'jacija soznaniem [Manipulation of consciousness]. Moscow: Media Kniga [in Russian].

4. Shyller, H. (1980). Manipulyatory svidomistiu [Manipulators consciousness]. Moscow: Dumka [in Ukrainian].

5. Docenko, E. (1997). Psihologija manipul'jacji: fenomeny, mehanizmy i zashhita [Psychology manipulation: phenomena, mechanisms and protection]. Moscow: CheRo [in Russian].

6. Ulits'ka, O. V. (2005). Rehional'na presa u konfliktnomu poli mistsevykh orhaniv vlady (za materialamy l'vivs'kykh hazet 1994–2014 rr.) [Regional newspapers in the field of conflict local authorities (based Lviv newspapers 1994–2014)]. Retrieved from <http://libs.com.ua/a-filologiya/27695-1-regionalna-presa-konfliktnomu-poli-miscevih-organiv-vladi-za-materialami-lvivskih-gazet-1994-2004-rr.php> : L'viv:L'vivs'kyj natsional'nyj universytet imeni Ivana Franka [in Ukrainian].

7. Ivanov, V. K. (2012). Osobennosti regional'noj pressy sovremennoj Rossii [Features contemporary Russian regional press]. *Molodoj uchenyj* [in Russian].

8. Haltanova, S. (2009). Rol' regional'nyh SMI v politicheskoy zhizni Rossii [The role of regional media in the political life of Russia]. Moscow [in Russian].

9. Tereschenko, I. (2010). Problemy rozvytku rehional'nykh ZMI –

vazhlyvoho dzherela reformuvannya informatsijnoi bazy suspil'stva [Problems of regional media – an important source of information base reforming society]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, 26, 222–229 [in Ukrainian].

10. Pokrovs'ka, H. (2014). Rehional'ni internet-resursy iak skladova informatsijnoi bazy bibliotechnoho analitychnoho doslidzhennia [Regional Internet resources as a part of the information base library analytical study]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine* [in Ukrainian].

12. Stavlennia hromadian do roli ZMI. Otsinka iakosti mistsevykh ZMI ta riven' doviry do nykh [Public perception of the role of the media. Evaluation of the quality of the local media and trust in them]. Retrieved from http://umedia.kiev.ua/uploads/KIIS_18_FG%20Internews_ukr_231210.doc. [in Ukrainian].

13. Riven' doviry do zasobiv masovoi informatsii katastrofichno padaie [The level of trust in the media is falling dramatically]. Retrieved from <http://iap.org.ua/?p=134> [in Ukrainian].

14. Donbas v etnopolitychnomu vymiri [Donbass ethno-political dimension] (2014). Kyiv: IPIEND imeni I. F. Kurasa NAN Ukrainy [in Ukrainian].

15. Yeremenko, S. (2014). Tendentsii v rehional'nykh zasobakh masovoi informatsii Ukrainy [Trends in regional media Ukraine]. Retrieved from <http://idpo.com.ua/analitics/39-tendencyi-v-regionalnih-zasobah-masovoyi-nformacyi-ukrayini.html> [in Ukrainian].

16. Yeremenko, S. (2014). Rehional'ni media dzhynsuyut' «po-novomu» [Regional media dzhynsuyut on the new]. *MediaSapiens*. Retrieved from: http://osvita.mediasapiens.ua/monitoring/regional_newspapers/regionalni_media_dzhinsuyut_ponovomu/ [in Ukrainian].

17. Chupryna, L. (2009). Problema informatsijnykh shumiv pry vykorystanni operatyvnoi internet-informatsii dlia pidhotovky informatsijno-analitchnykh materialiv [The problem of information noise when using the operational Internet information to prepare information and analytical materials]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, 23, 269–279 [in Ukrainian].

18. Trepachko, D. Osoblyvosti zastosuvannya kontent-analizu v doslidzheniakh novynykh povidomlen' ZMI [Features of the application of content analysis in studies of news media reports]. Retrieved from <http://ela.kpi.ua/bitstream> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 02.06.2015.

Oksana Pryhornyts'ka

V. I. Vernadsky National Library of Ukraine

Regional Media as a Tool to Manipulate Public Opinion

Regional media are considered not only as a means of obtaining daily information but also as a source of the application of manipulative influence to form a dissenting opinion in the population and in the interests of certain political forces or groups.

The article describes the features of information media in different regions in the light of certain events in the country, analyzed the growing number of custom materials during election campaigns and distribution «Fake web» of information.

Providing advice on identifying and minimizing the impact of manipulation in the preparation of information and analytical product libraries.

Keywords: regional press, regional media, manipulation of opinion, jeans, fake information.

Оксана Пригорницкая

Национальная библиотека Украины имени В. И. Вернадского

Региональные СМИ как инструмент для манипуляции общественным мнением

Региональные средства массовой информации рассматриваются не только как средство получения повседневной информации, но и как источник применения манипулятивного воздействия с целью формирования у населения особого мнения, в интересах определенных политических сил или групп лиц. В статье рассмотрены особенности представления информации СМИ в различных регионах при освещении отдельных событий в стране, проанализированы рост числа заказных материалов во время избирательных компаний и распространение т. н. «фейковой» информации.

Предоставлены рекомендации по выявлению и минимизации манипулятивных воздействий при подготовке информационно-аналитической продукции библиотек.

Ключевые слова: региональная пресса, региональные СМИ, манипулирование мнением, джинса, фейковая информация.